

Pauli-barua

Galatia-

ncomosogkimee

Pauli-barua

**Galatia-
ncomosogkimee**

(Barua ya Paulo kwa Wagalatia
katika lugha ya Kisandawe)

Wycliffe Bible Translators

Pamoja na

Huduma ya Kutafsiri Biblia
na Kuendeleza Lugha ya Kisandawe

S.L.P. 1369
Dodoma

Pauli-barua

Galatia-

ncomosogkimee

(Paul's Letter to the Galatians
in the Sandawe language of Tanzania)

Toleo la Kwanza
2016

Pauli-barua Galatia-ncomosogkimee

Bo dtaangkikhē

Mtume Paulī baruā heeu ncomoso Yesuts'i aarets'isisōso-gumbekhēdtasōsogkimeea andigkaa (1:1), mjikhē humaahumaadta neesisōso Galatia-qwaadta. Galatiā udtaa qwaa-xwaga' Uturuki-q'uma nqekhēdtaē gkadtea ie. Hewe-miindzoo baarasats'iēdta, Paulī Bo Lhaaū Yesudtanaēts'a hewe qwaādtaa bo, aa ncomoso deeteeso Wayahudī nī Wayahudits'esōsogkiaa Yesuts'a' aarets'i hingo hesots'i bponai (Mitume-Ncwee'ōkhē 13-14). Bpaa tcūsi' hia heweaa tchegkerii', aa o'a' Wayahudi-gumbeaa ncadtī somasugku gka', Wayahudits'esōso Yesuts'i aarets'isisōso dtelha dtakhi dtanā Musa-sheriakhēkhi'a' x'a'waa. Nī sheria' x'a'waa'ōts'i ladi'mesagkimeēts'i, makhäts'a' ware, hia ikhits'e'i' gka' bpona'ō q'oowesots'e.

Heeu baruā andigkaa'ōts'isi', Paulī heso-somasugku'ōkhēts'a kongoma. Hewe-kongomādta Warangeeaa Abrahamua hewe-cweets'a lhaaua cākhe'a bo, Abrahamū Warangeets'a aarets'i'ōgkimee

dtakhi. Aarets'i-xoō hewe dtidtee dtakhi bpona'ō q'oowets'ē. Pauli-bokhē udtaasōso ncomosōsō nī swesōsogkimeegkia ladi'mewa, Warangeē hewe-moolhawē ncomoso lhawegkaatchooīīga ncomosots'a bpona'ō ncemesee Yesu Kristuts'i aarets'iīga. Au dtets'iwa' ikhi bosū, Musa-sheria x'aa'ō au bo dini-ba'ewasisōaa gkaakhē x'a'waa'ō ncemesee Warangee-cweets'i lhaau cāts'isugkeets'e. Magkawa', ncemesee tlaagki lhawesugkuwats'isats'i daasē sheria x'aaī au bo gkaadtō x'a'waaī hewe-sambo tantooī.

Heeu Baruādtaē Bō ba'esē

Bo Lhaau-bō ba'ese heeuga': Warangeē hewe-moolhawe ncomoso lhawegkaatchooīīga ncomosots'a bpona Hewe-Nxowe Yesu Kristuts'i aarets'iīga.

Heeu Baruādtakhē-qwaā

- *Paulī Bo Lhaau heweaa bots'ēdtanaēts'a dte'waa (1:1-2:21).*
- *Kristuna korats'iīta tl'eseē sheriagkimee pagadzits'iō tchee (3:1-25).*
- *Bo Lhaau-ba'oō dtangkia ie sheria'ōtche (3:26-4:31).*
- *Mkristuee higkikhe' dturudtei'ōdtanakhē bō (5:1-6:10).*
- *Dtoots'ugkuwaīkhē bō Pauli'waī (6:11-18).*

Mogkoloo

1 ¹Baruā heeu tcix'a'tche, Pauli mtumesīsi.
1 Mtumets̄i heeu ncomoso seetchoo, haa
 ncemesee-sambōi q'oowetchee, bpaa tcūsi' Yesu
 Kristūgaa dtakhi see nī Warangee Dtadtā Yesu
 Ihadtewasedtatche c'ekweesē. ²Dogōso
 areets'idtasōsō hesokhigkisūgaa neesisōsokhigkisū
 mogkolawaaao aarets'isisōso-gumbē Galatia-
 qwaats'ikhē.

³ Warangeē sū-dtadtā nī Ba'ese Yesu Kristu-
 moolhawē Ihawegkaatchīts'iē nī putl'umāgkiaagkwa sī
 c'aangki nee. ⁴Yesū hewe-dturudta horiaāiga sū-
 qhwadtats'igkimee xhēgkūga heweaa xheeme, nigkwā
 heeu sweyē q'umā khateēdtatche bponasū. Ikhisi'
 Warangeē, sū-Dtadtāgaa gkwesegaeekhe'a ncwee.
⁵ Halisee'o Warangeē labanagki! Amina.

Bo Lhaau dte tlaagki

⁶ Urisi ayeegkasī hingo ikhe chitchīgaa Warangeēge
 gkolōsee, Kristu-moolhawē Ihawegkaatchīts'iē̄
 haqasīsē nīgē somasugku hinge dadaa'wawasēge
 x'a'waa gkwaa Bo Lhaaūts'iwai. ⁷Somasugkū
 hewekhesi' Bo Lhaau araaēts'ega', bpaa tcūsi'
 ncomoso neesiso sīts'i k'anqasugkusicōso ni'ā Bo
 Lhaāū Kristuiā̄'ötche daanda somasugkusagkimeea'.

⁸ Bpaa tcūsi' hia ncemeseeaa Bo Lhaau dtets'a
 somasugku sūgaa boowekhisīgiā̄'ötcheai', anka dtakhi
 sūgkeewa' dtets'i malaigkaa tl'ungutcheaai', hewe ikhi
 ncweesē Warangeeaagkwa hewe'ō labana pank'ee!

⁹ Dtaangki bokhisīgo nī swegki tl'eseesī bo, hia hoaale'
Bo Lhaaū dtea bokhisīgi', haau dtaangkie
q'ooweī'ōtcheai', Warangeeaagkwa hewe'ō labana
pank'ee!

¹⁰ Tci ncomoso meenawaakhise'ōts'i itchatchee, bpaa
tcūsi' Warangee meenawaakhise'ōts'isi itcha. Haa
ncomoso'ō lhawesugkuwats'i'ō itchatchee. A'ee
hewekhets'isi itchawa', Kristugkimee pagadzits'isits'e.

Pauliaa somasugkuwats'ekhē Kristux'a'watche

¹¹ Dogosī, manaagkwe hingo, Bo Lhaaū tcaa
bokhisīts'ē ncemeseex'a'tchets'e. ¹² Magkawa',
ncemeseex'a' sietchee haa ncemeseegki
somasugkusetchee, Yesu Kristūgaa dtakhianolokhise.

¹³ Sīgki manaasisī tci-dturudta uttaaīdtanaēts'i
Wayahudi-dinisi x'aasits'ikhē, aarets'isisōso-gumbē
Warangeeiāts'isi se'esi tcōtcosē nisī
dtousagkimeesikhe'. ¹⁴ Tci-wa'amāso deeteeso, tci
marigkāso tantasats'i c'udtugku'īsi Wayahudi-dnidta,
nisī tantoo'īsi tci-gkogkokhi-dturudta-gkaleēgkisi urisi
x'a'waa.

¹⁵ Bpaa tcūsi' Warangeē tcina daandaa
gkwesegawaa. Hewe xookhi habats'itcheesāts'a
malhese nī hewe-moolhawē lhawegkaatcheets'iē'īga
haqase ee pagadzits'igkwe. ¹⁶ Nī hia cā gkwaa
lhawegkaai', bpaa Yesū hewe-nxowe'ōga
manats'isugkee'tche, ee Wayahudits'esōso Bo Lhaaū
hewedtanaē bokhi'ī. Hia dtakhi hewekheaa cāts'iwai',
ncemeseex'ana hik'itchee gkwesegoo nqwanesana
¹⁷ haa Yerusalemunagki hik'itchee haaso tci'ōtche

dtaangki mitumets'isisōsox'ana. Bpaa tcūsi' dzikinasi Arabia-qwaanasi hik'i. Hisi xo'osi yooi' sii tl'eseeaa Dameski-mjinasi kwaa.

¹⁸[†] Hia maagka swamgkikhiaa c'udtugkuwai', sii Yerusalemuni hik'i ^aPetrokhisū ca'wāgkisanasi, bpoo hewekhisū nqe 15yo nee. ¹⁹ Bpaa hiisiisi' mtume dte ts'ekhesi dtakhi cāgee, Yakobo, Ba'ese Yesu-nuunuū. ²⁰ Heekhwe tcaa andigkawaakhisīkhē araa, Warangeegkiaagkwa cāse, faroots'e.

²¹ Hio Petrokhisūgaa ca'wāgkī q'ookai', sii Siriā nī Kilikia-qwaakhēnasi hik'i. ²² Bpaa tcūsi' hiisii tci Yudeats'i manats'itchee Yesuts'i aarets'isisōso-gumbekhēdta. ²³ Gkuumāts'a' dtakhi ke'e hingo, "Haau sūts'i tcōtcosesē, swesi' ncomosogkimeea bō ma'e bo lhawetee-aarets'ī udtaa heweaa dtou'ōga x'weets'ēts'a." ²⁴ Hewe'ga' tcigkimeea' Warangeets'a' halimse.

Mitumēso Pauli'waīga' meenawaagkwe

2 ¹O'tche, hia maagka 14aa c'udtugkuwai', sii tl'eseeaa Yerusalemuni hik'i Barnabasikhisūgaa, sii Titogkisi khee. ²Xo'na hik'i'ōts'isi', Warangeeaa lade'se gka' hik'ie'. Xo'osi iesi', sii ba'ewasisōso dtitchosi bpeerasi dte'waakhi'ī Bo Lhaaū Wayahudits'esōsogkimeesi bots'ēsi. Ikhi ncwee'ōts'isi', ee tci-ya'abō dtaangkiē lhaa cweesugkee nī heeu swesi iē ya'abets'ēgki, gkwaanee

[†] **1:18** Ncwee'ō 9:26-30

^a **1:18 Petro.** Xwā Petrō Girikigki'īga' nī Ebraniagki'ī xwā heeu Kefa.

tl'ala'waats'i.³ Aa tcaa somasugkuwats'ekhēga'
halimsimaakhise. Tci-wa'amee Titō
Wayahudieets'ē'gki botchoo Musa-sheria warets'ī
x'a'waa'ōts'i.

⁴ Heeu waroosē bō ci'ōts'isi', ncomoso hinsoaa dogo
aarets'idtasōso'a' makhoogki'īga' ncwets'i ni'ā
xwats'igki'īga' südtana' korats'i, nī pererā cāso sūgaa
sheriagkimee pagadzits'idta neetchūkhe' Kristu
Yesunao korats'īōgkimee. Heso ikhi ncwee'ōts'isi', aa
Wayahudi-sheriagkimee pagadzits'idtana
nxeesugkusū. ⁵ Bpaa tcūsi' doologki meenaakhi'ītchū,
gkwaa Bo Lhaau-araāgaa sīdta piq'itcheea iewa.

⁶ Heeso dogo aarets'idtasōsodta ba'ewasisōso
mehēgki q'okonaakhisetchoo haakhwe tcaa
somasugkuwats'ekhēna. (Bo Laaū tcaa bowats'ēsi
bokhi'īsi' tci heso-ba'oōts'i c'wa'tchee, Warangee
ncomoso-gkalee c'eetchee'ōgkimee.) ⁷ Bpaa tcūsi'
cāgeea' Warangeeaa Wayahudits'esōsogkimeea Bo
Lhaaūts'i bosagkimeea kinsese'ōga', Wayahudigkimee
bosanaa Petroa kinseekhe'. ⁸ Magkawa', Warangeē
hewe Petro Wayahudigkimee mtumets'īō
daasugkeesē, hewegaa tcigki daasugkuse ee
Wayahudits'esōsogkimee mtumets'i.

⁹ Hewe'ga' Yakobō, ^a Petrō nī Yohana, aarets'isisōso-
gumbēdta hubEEKhe' cāts'isisōso, hia' hinsogkimee
Yesudtanaēts'i bo'ō-zawadī Warangeeaa seeīga'
cāgeei', aa Barnabasikhisūga' meenaakhisū oo
hesodtana korats'i ya'abōdta. Bpoo meenaagkwāgki

^a 2:9 **Petro.** Xwā Petrō Girikigki'īga' nī Ebraniagki'ī xwā heeu Kefa.

hingo sū Wayahudits’esōsox’ana’o ni’, aa hesogkiaa Wayahuditda neē ya’abe. ¹⁰ Magkaa ts’ekhea’ dtakhi nqwanesū gka’, mutugu aarets’isisōso-gumbedta Yerusalemuts’isōsots’o’ neē gotl’okhimsets’iwa, bō tcigkiaa urisi ncu’waasagkimeesi sonawats’ē.

Paulī Petrōga khats’ewats’ee

¹¹ Petrō heweaa aarets’isusūsū Antiokia-mjits’isūsū cāsūsanaa cisi’, nqe ts’ekhe sii hembets’isi isigkwe qhwadtaa’ōgkimee. ¹² Baarasats’i hia nxeei’, Wayahudits’esōsokhigkiaa mantchawa. Bpaa tcūsi’ hia’ ncomoso maaneso Yakobo’dtetchoaa ncadtii’, Petrō bpaa Wayahudits’esōsokhigki mantcha’ōga gkolōsee nīgā heso’ōtcheaa pank’ets’i. Hewe ikhi ncwee’ōts’isi’ haaso ncomosōsoa ncoo’ī ikhi bosisōso gka’, ncemesee hia dtakhi aarets’ii’ dtanā wareets’e.

¹³ Nī Wayahudi hinsogki aarets’isisōso aa Petrōna’ korats’i heeu gkinambirits’idta, yoo aa Barnabasīgkia’ k’anqasugkuwaa heso-gkinambirits’īiga’.

¹⁴ Hisi ca’ī gkwaa Bo Lhaauī-araāgaa bokhe’ ncweetchooi’, sii Petrōsi bogkwee ncomoso tchiaso’ōsi, gkisi, “Habpu Wayahudieebpoga’, bpaa tcūsi’ Wayahudi-dturudta-gkaleekhē x’ā’waabpoo, Wayahudits’esōsokhe’i dturudtewa. Higkia ie bpii Wayahudits’esōsots’i Wayahudi-dturudta-gkaleekhēna sambo’ī tl’iba’tl’ibase?

¹⁵ Habpukhisū Wayahudisūga' habats'idta, nī ^asū Warangee-sheriao manawaa, Wayahudits'esōsokhe'ts'e. ¹⁶ Swesi' manaaoo hingo ncemesee Warangee-cweets'i lhaau cāts'iits'e sheria x'aa'ī, bpaa tcūsi' Yesu Kristuts'i aarets'iī dtakhi. Nī sūgki Kristu Yesuo aarets'iee, oo Warangee-cweets'i lhaasū cāts'i Kristudta aarets'īī haa sheria x'a'waā ncwee'īts'e. Ncemesee ts'ekhegki tlaagki sheria x'aa'ī Warangee-cweets'i lhaau cāts'iīā."

¹⁷ Bpaa tcūsi' Warangee-cweets'i lhaasū cāts'i'ōgo hio Kristuts'i aarets'i'īgo itchai', hinso-cweets'isi' sū qhwadtats'iwasusūgo cāts'i. Heeuna ikhinaa ladi'me hingo Kristū qhwadtats'i ncwee'ōts'a somasugku? Anka doologki! ¹⁸ Bpaa tcūsi' hisi somasugkū tcaa bikimaakhēnasi kwaai', magkawa' hisi tl'eseē Warangee-cweets'i lhaasi cāts'i'ōts'isi itcha sheria x'aā dturudtē'īsii', o'si' qhwadtaasi. ¹⁹ Sheria x'aā dturudte'ōsi x'weesi', sheriāgaa xhēgkuse. Hewegkimee sheria x'aa'ōdtanaēts'i tlaasisisi, sheriā tl'eseē tcina sambosets'e'ōgkimee ee Warangee x'aā'ī dturudtewa. ²⁰ Ikhikhe'ga', Kristuua tee c'aangkia tlaasisi', tcidtaē ncemeseets'ī udtaaēgki tlaasia. Swesi' udtaaiākhe' tl'eseē dturudtetchee, bpaa tcūsi' Kristuua tcidtaa ie. Nī swe o q'umadtasi iesi', Warangee-Nxowe aarets'iee'īsi dturudte, meenasē nī hewe-dturudta tcigkimee horiaasē. ²¹ Wagkeesits'e

^a 2:15 Hewe qwaāts'i Girikigki' ikha' andikaa, *Habpukhisū Wayahudisūga' habats'idta, nī qhwadtats'iwasusūts'e Wayahudits'esōsokhe'ts'e*. Heeu ikha manats'i hingo, Wayahudiso ncemesee Musa-sheria x'aatcheeē ikha' cāqee, qhwadtats'ise.

Warangee-moolhawē ncomoso lhawegkaatchooiā.
A'ee ncemesee Warangee-cweets'i sheria x'aa'ī lhaau
cāts'iwa', hewets'isi' Kristū tl'alaa tlaasi.

Sheria x'aa'ō au Yesudta aarets'ī?

3 ¹ Hoogko Galatia-ncomososi, dtelha
gkwesegatchīgaa ncwee! Hoaana dadaa'wasī?
Dtelha hembenasi bokhisī Yesu Kristū hotcoogkimeea
tee c'aangki tlaasi'ō. ² Bo ts'ekhegkwe bokhise dtakhi,
sheria x'aa'īnee Warangee-Moō q'oowe, khare Bo
Lhaaūts'ee ke'ē nīgē aarets'iee'ōgkimee? ³ Are sī
gkwesegawasisīts'e ikhi! Sī Warangee-Moo-sambo'īge
baarawaa dturudta xa'waakhē Yesudta, swesi' sī-
sambo'ī dtousagkimeenee? ⁴ Hewekhe tchia sī
q'oosīwasekhē tl'ala'waane? A'a, daats'iits'e!

⁵ Warangeē Hewe-Moōts'a si'wā nīgā
ayeesugkuwasea sīdtaa ncweewa Bo Lhaaūts'ee ke'ē
nīgē aarets'iee'ōgkimeea haa sheriae x'aa'ōgkimeets'e.

⁶ Hiisigkwerā [†] Abrahamuts'i gotl'okhi. Hewe
Warangeets'i aarets'ī, Warangeē bpaa hewe-
cweets'a lhaaua cāgee. ⁷ Swesi' ikhigkwe manaa,
ncomoso Warangeets'i aarets'isisōso hesoga'
Abrahamu-nxogkōso.

⁸ Nī Warangee-Andigkoō udtaa dtaangkia ladi'me
swe nqekhēdtanaēts'i, hingo Warangeē
Wayahudits'esōso hewe-cweets'i lhaaso ca'īgi
aarets'ī. Bō lhaaū heeuga' Warangeeaa
Abrahamugkimeea udtaa bogkweeī, ikha bō gka',

[†] 3:6 Baarasats'i 15:6

[†] “Habpu’ī, boyoboyo tchia c’aaangkina lhaa’wa bo’waasi.” ⁹ Hewegkimee haaso aarets’isisōso, Abrahamu aarets’isēkhigkiaa heso c’aaangkina lhaa’wa bo’waats’i’ī’ōga’ q’oo’wa.

¹⁰ Bpaa tcūsi’ sheria x’aa’ōna didi’sets’isisōso, manaasisoaa nee xhēgku hesonaē gkoose’ōts’i. Warangee-Andigkoō ikha bowa’ōgkimee gka’,
[†] “Ncemesee sheria-andigkoodtakhē tchia x’ā’waā nī ncweewatcheeī, hewenaē xhēgkū tlemso gkoose.”

¹¹ Swesi’ hembets’ a manats’i hingo, ncemesee Warangee-cweets’i lhaau cāts’iits’e sheria x’āana didi’sets’i’ī, Andigkoō ikha bo’ōgkimee, gka’,
[†] “Warangee-cweets’i lhaau cāts’iīā, aarets’i’ī iei.”
¹² Sheriā aarets’ina didi’sets’itchee bpaa tcūsi’ ncemesee-ncwee’ōnāa c’ee, Warangeē ikha bo’ōgkimee gka’, [†] “Sheria x’ā’waā ncwee’ī hingo ncemesee ie’ō q’oowi.”

¹³ Kristū Warangee-xhēgkū sheriadta boowedtōdtatchūga bponasū. Hia’ teena’ khokhoseei’, bpaa Warangee-xhēgkū sū c’aaangkinaēga heweaa sie, andigkookhē ikha bowa’ōgkimee gka’, [†] “Ncemesee teena dteleleseedtō, Warangeeaa xhēgkuee.” ¹⁴ Kristu Yesū bponasūga gwaa lhaa’wā Warangeeaa Abrahamu c’aaangkinaa bowats’ekhēgaa

[†] **3:8** Baarasats’i 12:3

[†] **3:10** Kumbukumbu 27:26

[†] **3:11** Habakuki 2:4

[†] **3:12** Walawi 18:5

[†] **3:13** Kumbukumbu 21:23

Wayahudits'esōso Yesu'ī q'oo'īwa, nī aarets'īī oo hewe-Moō q'oowe Warangeeaa dtaangkia boeweī.

Sheriā Warangeeaa dtaangkia boeweī nxweeits'e

¹⁵ Dogosī, do'ee sū-dturudta nqetchiakhēna bo. Hiisigkwna gotl'okhi meenaagkwāgki ncomoso gkisosoaa ncu'waaīna. Meenaagkwāgkī ankaa dtakhi ncomosooi', hia ncwets'ī q'ookai', ncemesee daaits'e o'na mehē q'okonaasats'i haa nxwe'waasats'igki. ¹⁶ Nī swesi', Warangeē ncweesagkimeea Abrahamunaa bo'waa nī hewe-haboōnaa. Cāgina! Andigkookhē ikhi bowatchee gka', "Habpu-haboōso", deeteesokhe', ncemesee ts'ekhenaa bowa gka', "Habpu-haboo", magkawa' Kristu. ¹⁷ Tcaa bosagkimeesits'ē heeuga', Warangeē hewe-meenaagkwāgkia ncu'waa nī c'unisugkee. Sheriā Warangeeaa yoō nī maagka 430ts'a dlo'ia dtugkeeī, piq'iseeits'e hewe meenaagkwāgkī Warangeeaa ncweesagkimeea Abrahamunaa boeweī nxwe'waasagkimee. ¹⁸ A'ee ncomoso hesona'waā Warangeex'a'tche sheria x'aaī q'oowesowa', Warangeeaa ncweesagkimeea boeweīts'i aarets'īī q'oowesots'ega'. Bpaa tcūsi', Warangeē hewe-moolhawē Abrahamu lhawegkaatcheets'iēīga hewenaēga iee dtaangkia boeweīīga.

Sheriaa cigkweeī

¹⁹ Sheriāna hotcoogkimeea Warangeē bpee? Sheriā q'okonasagaa bpee heweaa ncweesagkimeea boowē q'ookasi'a, gkwaa ncomoso-qhwadtats'i ladi'mei. Nī

sheriā hewe x'aats'e Abrahamu-haboõgaa ci'õna, haau boowedtõdtaa x'a'meeñ. Sheriā Warangeeaa malaigkakhēñga Musaa i'waa, bo x'oõ ncomosox'ana qemeñ. ²⁰ Bo x'oõ qemeiā gkoosets'i'õ lhaauga', hia gumbe gkisokhiaa bo bogkwāgkisagkimeewai'. Bpaa Warangeēsi' heweaa Abrahamuna sayo ncweesagkimeea bogkweesi'.

²¹ Sheriā nī Warangeeaa ncweesagkimeea booweñna kongomawāgkiwanaa? Anka doologki! A'ee sheriā ncomoso labana ie'õ ñigeñsats'i daaiwa', Warangee-cweets'i lhaabpo cāts'i'õ sheriañ cii.

²² Bpaa Andigkookhēsi' ikha bowa, hingo ncomoso tchia qhwadtats'i-samboaa hic'awaa, oo Yesu Kristuts'i aarets'iñ q'oo'waa haakhwe Warangeeaa ncweesagkimeea bo'waakhē.

²³ Xookhi heeu Yesudta aarets'iñ citcheesi', sheriaa iẽ sūts'i baloõ hic'awaasū heeu aarets'iñ hembets'i bpee'õna. ²⁴ Do'ee xoo dteñgki boowe, sheriāga' sūts'i ameñ Kristuaa ci'õna, oo aarets'iñ Warangee-cweets'i lhaasū cāts'i sūge'õ q'oowe. ²⁵ Bpaa swesi' aarets'i-xoõ ciā q'ooka'õgkimee, sū tl'eseē amei cugku neetchū.

²⁶ Swe tchiasī Warangee-nxogkosī aarets'iñ nī Kristu Yesunae korats'i'õgkimee. ²⁷ Sī tchiasī Kristuna badtizooñ korats'isisīsī, Kristūge nxeesugkee gitl'e xaeekhe'e. ²⁸ Hewegkimee tl'eseē heeu Wayahudieē nī heeu Wayahudieets'e bo'õ tlaagki, pagadzieē au pagadzieets'e, makhaeē au tametchu bo'õgki tlaagki. Tchiasī marigka ts'ekhesī Yesu Kristuna korats'iñ. ²⁹ Nī swesi' sī Kristu-magkaasīga', nī heeu xoõñ Abrahamu-haboots'ie, hewegkimee sīna'waā q'oo'waasī

Warangeeaa ncweesagkimeea Abrahamunaa
bo'waakhē.

4 ¹Tcaa bots'ẽ ikhiga' hingo, chwee-magkaa tl'aaiā
hia xookhi nxooi', pagadzieekhe'ts'i ankaa dtakhi
magkaā tchia hewe'wai'. ²Hewe ameisō nī magkaa-
c'eeiso-tl'ūts'iiei hewe-dtadtaa bpeeīa nqē'ōna.
³ Hewekhega' sūgki Kristu xookhi citcheesi', nxoogko
lhak'asū q'umadta-dturudta-gkalee
somasugku'ōkhēgo x'a'waā hewekhegkimeeo
pagadzits'i. ⁴Bpaa tcūsi' hia nqē bpeedtōgaa nxeei',
Warangeē hewe-nxowea q'umadtanaa kinsee
ncemesuaa habaaīga, bpaa sheriagkimeea pagadzits'ī
dturudtewa. ⁵Kinseea bpaa haaso sheriagkimee
pagadzits'isisōso komoria'ī, oo sū tchiasūgaa
Warangee-nxogkots'i'ō q'oowe. ⁶Nī sū Warangee-
nxogkosū'ōgkimee, Warangeē sū-dzigidadtanaa
hewe-Moō hewets'i haqasēga qōsū gka', "Aba,"
magkawa', tci-Dtadta. ⁷Swesi' sū pagadzisūts'e
tl'eseē, dtadta-nxogkosūga'. Nī hewe-
nxogkosū'ōgkimee, sūna'waā tchia q'oo'waasū
Warangeeaa hewe-nxogkogkimeea gkaakhē.

Paulī Galatia-ncomosōsots'a kwamse

⁸ Udtaa Warangee manaasisīts'esī', warongo araa
warongots'ēgkimee pagadzits'i. ⁹Bpaa swesi'
Warangeeye manaa'ōgkimee, au ikho' bo
Warangee'ōge manats'i, higkikhe' tl'eseē kwaā

^a **4:6 Aba.** Aramugki'ī heeu xwāts'i nxoo hewe-dtadta habaasēts'i
dtakhi haqai.

q'umadta-dturudta-gkalee-somasugkū sambowasets'ē nī tl'ala'waā x'a'waasi! Are araa tl'eseē heekhwe somasugkūgkimee pagadzits'isīne? ¹⁰ Wayahudi-diniaa bowats'ekhēge x'a'waa nqedtanaēts'ī, qaaSō nī maaggakki Warangee'ō lhawesugkuwats'isagkimee! ¹¹ Ncoogkasīsi, lhegka'wa' tl'ala ya'abosi sīgkimee ya'abee. ¹² Dogosī, nqwanesīsi gkwee tci sheriagkimee pagadzits'idta ieetcheesīsikhe'ts'i, udtaa tcigkiaa sī lhak'ats'ikhe', Wayahudi-sheriagkimee pagadzits'idta neetchīsī.

Mehē khasegki ncu'waa'tchetchī Warangeex'a'tche bōsi baaraā bokhisīsi'. ¹³ Sīgki manaasisī tci-ncī marimari'īsi qwaasi qoowē Bo Lhaaūsi bokhisī'ō.

¹⁴ Ankaa dtakhi ncī marimarī tcīgiāgaa x'weex'wetdanaa nxeesugkusīgi', tl'eesetchī haa wagkesetchī. Bpaa tcūsi' Warangee-malaigkasikhe'e dtakhi meenase, nī Kristu Yesusīsikhe'e. ¹⁵ Swesi' hiingo magkats'ī sīx'a'ē hagkua hik'i? Hiisiisi' ure meenase, ^asīx'a'khē tchiagkiwa' tcits'i adugkusagkimee dtugkuwaasi. ¹⁶ Araāts'isi bokhisī'ōgkimee, swesi' sīgkimee khasisits'inesi?

¹⁷ Heso Wayahudi-sheria x'a'waa'ōts'i somasugkusisōso ura' sona heso'dtena dtāsī'ōts'i, bpaa tcūsi' lhaagki'ī neē ncweetchooga'. Sīgkikhisū nciikhosūts'iga' sona gkwee sīgaa hesogkimee mak'e.

¹⁸ Araasi' bo lhaweteega' lhaa ncweesagkimee

^a **4:15** Qwaā hewets'i Girikigki'ī ikha' andigkaa gka', sī-cweekhēgkiwa' tl'akuwā se'waasi.

mak'e'ōts'i. Bpaa tcūsi' nqetchiagkwe ikhi ncweewa nī tci sī ō gkoosisi' dtidteets'e.

¹⁹ Tci-nxogkosī, ncemesuaa lhandta'ōdtasa gkumu'īsa mak'ekhe', tcigki hewekhe'gasi tl'eseē sīgkimee mak'e pagka sī-dturudtā Kristu'waīna lhak'ewa'ōna! ²⁰ Urisi sona a'ee swe sīgkikhisūwa', a'eewa' bō sīna lamaawasē'īsi bo'waakhisī, gkwadtigkwadtisi ie'ōgkimee sīgkimee.

Abrahamu-nxogko gkisokhī

²¹ Bokhisegkwera sī sheriagkimee pagadzits'isagkimeesisīsī, manaatchīne sheriaa bokhe? ²² ^a Andigkookhē ikha bowa'ōgkimee, hingo Abrahamū nxoogko gkisokhiwase, ts'ekhē nxoō Hagarii, tametchu pagadzisūsu nī dtēgki Sarai, ncumusu pagadzits'esūsu. ²³ Haau pagadzisu-nxowē ncomoso-gkxesegoo'īga habats'i, bpaa haau ncumusu pagadzits'ēsu-nxowēsi' Warangeeaa ncweesagkimeea dtaangkia bokhi'īkhe'a habats'i.

²⁴ Bō heekhwe minigkoogaa sūgewa, magkawa', heso tametchi gkisosōso meenaagkwāgki gkisokhina anolosū. Hagarīsu Sinai-gawa qwaanasa nxume, ncomosoaa sheria'a q'oo'waa'ō. Meenaagkwāgkī heeu, pagadzits'idtaa nxoogkoa q'oo'waa Hagarikhe'a.

²⁵ Hagarīsu Sinai-gawa Arabia-qwaats'i iesēkhe'ga', nqekhēdta Yerusalemūna' marigkasugkuts'ē, Yerusalemū hewe-ncomosōsokhigki sheria-

^a 4:22 Baarasats'i 16:15, 21:2-3, Abrahamū nī hewe-nxogkōsodtanaēts'i somā cāsū.

pagadziso'õgkimee.²⁶ Bpaa tcūsi' Sara pagadzits'esūsu, Yerusalem t'lunguts'iē qwaanasa nxume nī hesu-ncomosōsogki pagadzits'e. Hesuga' aarets'isusūsū tchiasū-ioōsu,²⁷ Warangee-Andigkookhē ikha bowa'õgkimee gka',

[†]"Magkats'igko habpu mogombaeerbōbpo,
habasibpots'ebpōbpo,

rōgko c'āgkwee, lhandta'ō-gkumu
q'oowesibpots'ebpōbpo,

haasu wagkeedtosūsu nxoogko
deeteewasusu'õgkimee,

haasu makhaee'ī iesusūsu'ōtche."

²⁸ Sūsi' dogosī, Isagkakhe'geo Warangeeaa ncweesagkimeea booweīgo q'oots'i.²⁹ Nī swe heeso sheria x'aasagkimeesisōso sīts'a' tcōtcose. Ikhiga' udtaagki, Ishmaeli nxoō ncomoso-gkwesegoo'ī habats'isē, Isagkats'a tcōtcose, nxoō Warangee-Moo-sambo'ī habats'isē.

³⁰ Bpaa heekhwedtanaēts'isi', Warangee-Andigkookhē higkia bowa? Gka',[†]"Ts'ok'iseesugko pagadzisūsu nxoougki, pagadzisu-nxowē nī pagadzisuts'e-nxowe magkaa ts'ekhe'ts'i x'oosots'e gkoo."³¹ Hewegkimee dogosī, sū tametchu pagadzisu-nxogkosūts'ega', pagadzisuts'e-nxogkosū.

[†] **4:27** Isaya 54:1

[†] **4:30** Baarasats'i 21:10

**Kristuts'i aarets'isē sheriagkimee pagadzits'idta
ietchee**

5 ¹Kristū sheria-pagadzits'idtatchūga dtugkusū, oo mee tl'eseē tl'iba'oodta neewa. Hewegkimee lhaagkwe lhee, meegkwe meenaa tl'eseē pagadzits'idta nee'ōts'i.

² Ke'egkwe, tci Paulisīsi bokhisīsi gkisi, hie warets'i'ōge meenaa Warangee-cweets'i lhaasī cāts'isagkimeyei', hewe'si' Kristu-tlaasī doologki adugkusīgits'e. ³Tl'eseēsi hembets'isi bokhisī gkisi, ncemesee Warangee'ō lhawesugkuwats'isagkimee warets'i'ō meenaasē, hewe'si' sheriakhē tchia x'a'waaiga'. ⁴Hie Warangee-cweets'i lhaasī cāts'i'ōts'ee sheria x'aa'īge itchai', o'si' Kristu'ōtchīgaa pank'ets'i; Warangee-moolhawē lhawegkaatchīts'iē itae nee.

⁵ Bpaa Warangee-Moōsi' araā manaa'ōga daasugkusū hingo Warangee hewe-cweets'i lhaasū cāsūgi, Yesu Kristudta aarets'īgkimee. ⁶Hio Kristu Yesunao korats'ii', ncemesee hia wareedtō au wareedtots'eī', mehēgki adugkeeits'e. Manasē aarets'i dtakhi hinso meena'ītī ya'abo ya'abesē.

⁷ Dtaangkisi' ure lhaae neē ni' Yesu x'aa'ō-dturudtādta! Hoaana swesi' x'a'sesī gkwee araā x'aatchī? ⁸Warangee malhesīsē heekhwe gkwesegoots'i sī'watcheega'. ⁹Hiisikwe got'l'okhi hingo heekhwe faroo-somasugku'ōkhē sīdta hamira maa'dtōkhe'a ya'abe, qhume q'wewets'ē tchia lhufesugkeeiā! ¹⁰Bpaa tcūsi', tci Ba'esekhisū

korats'īdta ikhisi manaa, hingo somasugku hinge x'a'waasīts'e, haakhwe dtakhi tcaa somasugkuwats'ē dtidtee x'a'waasī. Nī hewe ncemesee sīts'i weeweesugkusē, anka hogkeewa' Warangee xhēgkuwaai.

¹¹ Dogosī, hinso ikha' bo gka', tci xookhisi ncomosots'isi bo gka' warets'ikhi'a'. Hia gkwaa ikhii', hotcoogkimeea' neē Wayahudi tcits'i tcōtcose? Heso nqats'isets'ē tcheets'ii, a'ee ikhi botcheewa' gkisi, bpona'ō Yesu Kristu tee c'aangki tlaasi'ī dtidteea dtakhi q'oots'i. ¹² A'ee heso sīts'i weeweesugkusisōso ^afuru'mets'a'wa', lhaau!

¹³ Dogosī, sī Warangeeaa haqasī gkwē mee pagadzits'īdta nee. Bpaa meegkwe gkiegka', sheria-pagadzits'īdta neetchī'ōgkimee haakhwe sī-mooaa sonawats'ēgkwe x'a'waa, meenawāgki'īgkwe dtakhi adugkuwāgki. ¹⁴ Tci ikhi bo'ō'si', sheriā tchia bo ts'ekhe'īga korawaa gka', [†]"Habpu-wa'ameegko meenaa habpaa meenats'ikhe'." ¹⁵ Bpaa hie khox'ōgkī gwe'emsēgki q'ets'amēgki'īgei', bokhisīsi gkisi, hie ikhe ncwei', dto'wāgkisī moogki'ī dturudtādta.

Warangee-Moo-sambo'ī dturudte'ō

¹⁶ Hewegkimee ikhisi bo, sī-dturudtāgkimee Warangee-Mooaagkwa dtaangki nxumekhisī, o'si' sī-

^a **5:12 furu'mets'a'wa'.** Bō heeu Warangeeaa bo'waakhēdtatche Kumbukumbu-gkitabu 23:1-2na, hingo ncemesee furu'meedtō meegkwa' meenaagkwe Warangee-ncomoso-gumbedtana korats'i'ōts'i.

[†] **5:14** Lukasi 10:27, Walawi 19:18

mooaa sonawats'ekhē tl'eseē qwaā iesīts'e.¹⁷ Tci ikhi bo'ōts'isi', sī-mooaa sonawats'ekhē Warangee-Mooaa sonawats'ekhē daandaa ncwee'ōgkimee, nī Warangee-Mooaa sonawats'ekhēgki sī-mooaa sonawats'ekhē daandaa ncwee. Heso gkisosōso huma'wāgkiga', hewegkimee sī-mooaa sonawats'ekhēts'i ncweesats'i daasīts'e.¹⁸ Hia Warangee-Mooaa dtaangkia nxumekhisīgi', daasugkusīgi Warangeeaa meenaakhe' dturudte'ōts'i, tl'eseē sheria-pagadzits'isīts'e.

¹⁹ Ncemesee-mooaa sonawats'ē ncwee'ōkhē hembets'i manats'iwasega': wamoogkī, kindits'oō, khwalhoō,²⁰ warongo halimsoō, masabē, khagkwāgkī, nxagkō, gkumu c'eeegkwāgkī, k'itl'oō, habpu'waī dtidteets'i c'wa'ō, khox'ōgkī, pank'egki'ō,²¹ dte-magkaa sona'ō, k'amesoō, mantcha kha'ō nī hingegki hewekhena lamaawasekhē. Dtaangkisi bokhisīkhe', bokhisīsi tl'eseē gkisi, ncomoso hewekhe lhak'āts'i ncweewasisōso, Warangee-ba'oo q'oowesots'e.

²² Bpaa tcūsi' hia Warangee-Mooaa ncemeseeegkimeea dtaangkia nxumei', heekhwe cāts'iwaiga': ncomoso meenawaa'ō, magkats'ī, putl'umā, arankwa'soō, ncemesee lhauts'i'ō, dzigida lhauts'i'ō, araats'i'ō,²³ q'wawesets'i'ō nī mehēnxogkodta c'udtugkuseets'ets'ē. Heekhwe tchiadta sheria tlaagki hewekhets'i isisē.

²⁴ Nī haaso tchiaso Kristu Yesuisōso heso-ncemesets'ī udtaaīga' teena' khokhoseekhe'ga', gkwesegoo khawateewasē nī kha sona'ōkhēgki.

²⁵ Warangee-Mooaa dturudta xa'waa sū'waa'ōgkimee, heweaa anolokhe'o' dturudte.²⁶ Mee'o halisets'i'ō

baaraa, haa mee'o khalhimēgkī haa gkumugki
c'eegkwāgki!

Arankwasēgki'õ ni'õ adugkuwāgki

6 ¹Dogosī, hia aarets'isē dteaa qhwadtats'idtanaa q'awei', sī Warangee-Mooaa analowats'ekhē x'a'waasisīsī, doologkwe sayogkaa khats'ootcheets'i gkwaan t'eseē lhaa hik'i. Bpaa tcūsi' c'eegkats'igkwe, gkwee mee sīgkiaa qhwadtats'i ncwee hie x'weex'wee q'oo'waai'. ²Adugkuwāgkigkwe hewekheaa nqank'owa'õ, ⁷o'si' Kristu-sheriakhēgaa bokhe'e ncwee. ³Ncemesee hia hinso'ötche manasea cāts'ii' nī hewegkimee hinsots'i adugkutcheei', dadaa'wats'ia uri manasets'e'ōgkimee. ⁴Ncemesee hewe-ya'abōgkwa ts'ekheaa bparibparisē cā. Hia lhaa ncweei', o'si' halisets'isats'i lhawegkaa, bpaa meegkwa ncemesee dtena marigkasugkuts'i. ⁵Ncemesee heweaa dturudtekhe' manaa'õ hewe-ya'aboga'. ⁶Warangee-boa' somasugkuts'ẽ ncemeseē, hewe-mwalimūts'igkwa heweaa q'oo'wawats'ekhē tchiadtatche t'l'eetl'egkwe.

⁷ Meegkwe dadaa'wats'i, Warangeets'i tl'eetl'ewatchoo. Ncemesee heweaa xats'ẽ, hewe dtakhi sosobeei. ⁸Hewegkimee, ncemesee hewe-mooaa sonawats'ekhē x'a'waasẽ, hewekhe'ī Warangee-xhēgku sosobeei labana. Bpaa tcūsi' haau Warangee-Mooaa analowats'ekhēts'i ncweesẽ, labana ie'õ sosobeei Warangee-Moo'ī. ⁹Hewegkimee, mee'o

[†] 6:2 Yohana 13:34

ma'wa lhaa'wa ncwee'ōts'i, hia ma'watchūgi', nqē Warangeeaa gwesegaeēts'i sosobesū'ōgkimee.¹⁰ Nī nqetchia qwaawasusūga', ncomoso tchiasona'o lhaa ncwee, ur̄isi' dogōso aarets'idtasōsona.

Bo dtoots'ugkusats'ikhē

¹¹ C'eegkwnra, swesi' tcigasiaa tci-tl'ū'̄si andigkoo me'waa'̄si andigkakhisī!

¹² Haaso sīts'i waroogkimee tl'iba'tl'iba'sesisōso ikhi ncwee'ōts'isi' aa Wayahudi'ō lhaaso cāts'i, nī'ā bpona'ō Yesu Kristu-tlaasi'̄ dtakhi q'oots'isēts'i bo'ōgkimee tcōtcose'̄ōts'i pogoo. ¹³ Haaso warimaadtosōsogki sheriā x'a'waatchoo, bpaa tcūsi' waresīkhi'a'ōts'a' sona aa waresī'ōgkimee halisets'its'e qwaq q'oowe.

¹⁴ Tcisi' mee'e halisets'i anka mehē dte tcaa ncu'waaīgkimee, tci halisets'its'ē dtakhi bpona'ō sū-Bā'ese Yesu Kristu-tlaasi'̄ga q'oots'i'ō dtidtee. Yesu-tlaasīgkimee q'umadtakhēts'i sona'ō tcidta tche'waa tl'eseē nī q'umadtakhēgkimeegki tci tlaasisisisi lhak'e.

¹⁵ Wareedtobpō au wareedtobpots'ē mehēts'e, manasē Warangee xaeesū ncwesū'ō dtakhi.

¹⁶ Putl'umā nī Warangee-moolhawesi nqwanekhī'̄ heekhwe bō x'a'waasisōso, nī Israelinagkisi, Warangee-ncomosōso.

¹⁷ Swe'ōtchesāts'i meegkwa ncemeseeaa tl'eseē heeu bōdtanaēts'i tcits'i sogkona, tci-ncīts'ikhē komereē tl'apumese'̄si q'oo'waa'ōgkimee nī ikha ladi'me tci Yesuisi.

¹⁸Dogosī, sū-Ba'ese Yesu Kristu-moolhawe
Ihwegkaatchīts'iēgaagkwa sī-moodta ie. Amina.